

KREDİ KARTI: İLK FİKİR 1887'DE ABD'DE ORTAYA ÇIKTI

Kredi kartı ifadesi, ilk kez Amerikalı yazar E. Bellamy'nin 1887'de gelecekle ilgili olarak yazdığı romanda yer aldı. Ancak o romandaki kredi kartının amacı, günümüzdeki kartlarla aynı değil, kar payı dağıtımıyla ilgiliydi. ABD'deki bazı mağaza ve otellerin; güvenilir müşterilerine 1865'te vermeye başladığı madalyonlar, kredi kartlarının atasıdır. Müşteriler; mağazada alışveriş yaptıktan sonra, kasiyere o mağazanın selüoit denilen plastikten veya metalden yapılmış olan madalyonunu verirdi. Madalyonun üzerinde ilgili mağazanın adı ve müşterinin üyelik numarası olurdu. Kasiyer; müşteri numarasını elle yazmak yerine madalyondaki numarayı kopya kağıdı veya daktilo şeridine benzer bir malzemeyle satış fişinin üzerine aktarırdı. Böylece kasiyerlerin müşteri numarasını hatalı yazması önlenirdi. Madalyonlar, üzerlerinde müşterinin adı ve imzası olmadığı için başkaları tarafından da kullanılabilirdi. Bu nedenle, 1928'de madalyonların yerine metalden yapılan veresiye alışveriş plakaları kullanıma girdi. Bu plakalar; ordudaki askerlerin boyunlarına taktığı künye plakalarının boyutundaydı ve deri kılıfları vardı. Cüzdanda taşınan veresiye plakalarının üzerinde; müşterinin adı, numarası, adresi ve plakanın arka yüzünde de mağazanın adı ile müşterinin imzası olurdu. Madalyon ve veresiye plakalarının bankalarla ilgisi yoktu. Mağazalar; bu plakalara sahip olan müşterilerine, bir ay boyunca verdikleri mal veya hizmetlerin toplam ücretini ertesi aybaşında tahsil ederdi.

Chicago'daki bir otelin veresiye hizmet madalyonu (1920'ler)

Kredi kartına geçiş

ABD'deki benzin istasyonları, çiftçilerin traktörlerine kolayca yakıt satın alabilmesi için 1928'de onlara veresiye alışveriş plakaları dağıtmaya başladı. Çiftçiler bu plakaları kullanarak aldıkları yakıtın parasını, ürünlerini hasat ettikten sonra öderdi. İlk yıllarda veresiye plakaları, sadece müşterilerin yaşadığı kentlerdeki benzin istasyonlarında geçerliydi. ABD'de otomobiller

yaygınlaşınca diğer kentlere gitmek kolaylaştı. Satışları artırmak isteyen petrol şirketleri de veresiye yakıt alma plakalarının, tüm kentlerde geçerli olmasını sağladı. American Airlines adlı havayolu şirketi; 1939'da veresiye kartı olan yolculara, bilet ücretlerini aybaşlarında ödeme olanağı sağladı. ABD'nin Indiana Eyaleti'ndeki Standard Oil adlı petrol şirketi, 1939'da 250 bin kişiye veresiye yakıt almaları için postayla şirketin veresiye plakalarını gönderdi. Böylece müşteri sayısını artırmak isteyen şirketlerin "şimdi al sonra öde" kampanyaları hızlandı. New York'ta Gimbel Bros. adlı mağaza; 1947'de alış veriş kartı verdiği müşterilerinin borçlarını taksitlendirdi. Müşteriler her ay, borcun belirli bir miktarını öderdi. F. McNamara; 1950'de iş adamlarının, restoranlarda yedikleri yemek ücretini taksitler halinde ödemeleri için Diners Club kredi kart sistemini kurdu. Kartla ödeme sisteminde, kredi veren bir banka olmadığı için krediyi her şirket kendisi açardı. İlk kez 1958'de; ABD'de Bank of America adlı banka, "BankAmericard" adlı kredi kartını kullanıma sundu. Bu kart, her türlü mal ve hizmeti taksitlendirerek alma olanağı sağladı. Ardından, dünyanın her yerinde geçerli olan kredi kartları farklı bankalar tarafından verilmeye başlandı. Dünyadaki aktif kredi kartı sayısı, 2016 yılında 2 milyara ulaştı.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü